

ПРОТОКОЛ

№ 212

гр. П., 20.10.2023 г.

АПЕЛАТИВЕН СЪД – П., 2-РИ ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в публично заседание на двадесети октомври през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Станислав П. Георгиев

Членове: Надежда Л. Махмудиева
Христо В. Симитчиев

при участието на секретаря Анна Д. Стоянова

Сложи за разглеждане докладваното от Надежда Л. Махмудиева Въззивно гражданско дело № 20235000500435 по описа за 2023 година.

На именното повикване в 10:55 часа се явиха:

Жалбоподател М.и., редовно призован, явява се **адвокат А.М.И.**, преупълномощен от адвокат К. П. Р..

Ответник Община П., редовно призована, за нея се явяват **адвокатите Б. А. С. и адвокат Я.**.

СТАНОВИЩА ПО ХОДА НА ДЕЛОТО

Адв. И.: Да се даде ход на делото.

Адв. С.: Да се даде ход на делото.

Адв. Я.: Да се даде ход на делото.

Съдът

О П Р Е Д Е Л И:

ДАВА ХОД НА ДЕЛОТО

ДОКЛАДВА СЕ ДЕЛОТО

Делото е образувано по въззивна жалба с вх.№263709/12.07.2023 г. от М.и., със седалище гр. С., ул. „Б.М.“ № 27 против Решение № 260030/20.06.2023 г., постановено по гр. дело № 32/2013 г. по описа на П.ския

окръжен съд, с което се отхвърлят като неоснователни предявените от М.и. със седалище гр. С., ул. „Б.М.“ № 27, против Община П., с адрес гр. П., пл. С.С.“ № 1, искове с правно основание чл.108 ЗС във вр. §5, ал.1 и ал.2 от ПЗР на Закона за вероизповеданията във вр. с чл.2, ал.2 от ЗВСОНИ за признаване за установено, че ищецът е собственик и осъждане на ответника да предаде владението върху следните недвижими имоти: - ПИ с идентификатор ... с административен адрес: гр. П., бул. ”Ш.с.” № 179, състоящ се от 1159 кв.м., застроено и незастроено място, трайно предназначение на територията – урбанизирана, начин на трайно ползване – за друг обществен обект, комплекс, стар № 86, кв.21 /408/, парцел V, заедно с построените в него сгради – сграда № 1 – стара турска баня с идентификатор1 със застроена площ 860 кв.м., брой етажи – 1, предназначение – сграда за битови услуги, и сграда № 2 с идентификатор2 със застроена площ 64 кв.м., брой етажи – 1, предназначение – селскостопанска сграда, при съседни на ПИ: с административен адрес: гр. П., бул. „Ц.“ № 50, състоящ се от 1249 кв.м. застроено и незастроено място, трайно предназначение – урбанизирана, начин на трайно ползване – за друг обществен обект, комплекс, стар № 110, кв.21 /413/, парцел XIX-110, заедно с построените в него сгради: сграда № 1 с идентификатор ... и застроена площ 458 кв.м., брой етажи – 1, предназначение – сграда за образование, сграда № 2 с идентификатор ... и застроена площ от 34 кв.м., брой етажи – 1 и предназначение – селскостопанска сграда, 1 сграда № 3 с идентификатор ... със застроена площ 13 кв.м., брой етажи – 1 и предназначение – селскостопанска сграда, сграда № 4 с идентификатор със застроена площ 35 кв.м., брой етажи – 1 и предназначение – селскостопанска сграда и сграда № 5 с идентификатор със застроена площ 29 кв.м., брой етажи – 1 и предназначение – сграда за битови услуги при граници на ПИ: , находящ се в гр. П., състоящ се от 32 703 кв.м. застроено и незастроено място, трайно предназначение на територията – урбанизирана, начин на трайно ползване – гробищен парк, заедно с построените в него сгради: сграда № с идентификатор 5... и застроена площ от 74 кв.м., брой етажи – 1, и предназначение – култова, религиозна сграда, сграда № 2 с идентификатор ... и застроена площ от 52 кв.м. брой етажи – 1 и предназначение – култова, религиозна сграда и сграда № 4 с идентификатор ..4 и застроена площ 77 кв.м. , брой етажи – 1 и предназначение – друг вид сграда за обитаване при което сгради 1 и 2 са с административен адрес бул.”Ш.с.”, а сграда № 4 е с

административен адрес бул. „И.“ при граници на ПИ: ... с административен адрес: гр. П., бул. ”Ш.с.” № 125, състоящ се целия от 5542 кв.м. застроено и незастроено място, трайно предназначение на територията – урбанизирана, начин на трайно ползване – за друг обществен обект, комплекс, стар № 63, кв.22 /410/, парцел I – ОНС при съсед:, КАТО се осъжда М.и. със седалище гр. С., ул. „Б.М.“ № 27, да заплати на Община П., с адрес гр. П., пл. С.С.“ № 1, сумата от 43 450 лв. /четиридесет и три хиляди четиристотин и петдесет лева/, разноси за производството по гр. дело № 32/ 2013г. по описа на Окръжен съд – П.. В жалбата се поддържа, че първоинстанционното решение е неправилно поради съществени нарушения на съдопроизводствени правила, необоснованост и нарушения на материалния закон. В жалбата се посочва, че за да постанови решение в горепосочения смисъл, съставът на първостепенния съд е изложил практически само два довода, единият от които се отнася до твърдения, каквито ищцовата страна не е поддържала. Първият правен извод, мотивирал първоинстанционния съд да отхвърли исквете, се заключава до това, че ищецът- въззивник не бил представил доказателства, от които да е видно как и кога, в смисъл по силата на какъв придобивен способ, в неговия имуществен кръг е преминало или възникнало правото на собственост върху процесните имоти, но способ, признат от законите, действащи към момента на утвърждаването от Цар Борис III на устава на изповеданието-въззивник, т. е. 26.06.1919 г. В контекста на този извод било и заключението на първоинстанционния съд, че ответникът успешно е оспорил придобивния способ давност, повдигнат обаче само във връзка с имота на ул. „Х.К.“ № 18, т. е. имота по т. 4. от петитума на исквата молба; В същия контекст било и заключението на окръжния съд, че по делото не е представен изисквания от § 175 от Устав 1919, в шестмесечен срок от обнародването му в ДВ, списък на всички вакъфски имоти в Царството, както и списък на свещенослужителите при джамиите и другите молитвени домове, изготвени от главния мюфтия и представени от него на Министерство на външните работи и изповеданията, поради което следвало, че „процесните вакъфи не са вакъфи“.

Вторият довод на първоинстанционния съд се отнасял до това, че т. нар. „Споразумение по вакъфския въпрос“ няма правната характеристика на придобивен способ. В жалбата се поддържа, че обжалваното решение е постановено при съществени нарушения на съдопроизводствени правила. В

тази връзка, се посочва, че първоинстанционният съд се е задоволил само да маркира нормативните актове, отнасящи се до устройството, управлението и имуществените права на изповеданието-въззивник, както и да цитира два от текстовете на Устав 1919 - § 168 и § 175, както и един текст от Привременните правила на Княз Александър Батенберг, който обаче се отнася до мюсюлманската вероизповедна община, но не и за правата на собственост на такава община. Тези нормативни актове, т. е. Привременните правила на Княз Александър Батенберг, Временните правила на Княз Фердинанд и Устав 1919 на Цар Борис III, както и доводите на ищцовата страна, свързани с тяхното значение за спорните права на собственост, са останали необсъдени от състава на ОС-П., което съставлява съществено нарушение на съдопроизводственото правило на чл. 236, ал. 2 ГПК; В тази връзка, се поддържа, че и правилата, а преди тях и привременните правила, и Устав 1919 г., по правната си природа са нормативни актове, тъй като са одобрени с владетелски укази. Това следва от обстоятелството, че на княза/царя принадлежи, при все и неизключително, както законодателната, така и изпълнителната власт в княжеството/царството. В тази насока, жалбоподателят моли да се имат предвид следните текстове на Търновската конституция (отм.): Чл. 9 от Търновската конституция (отм.), който гласи, че: „Законодателната власт принадлежи на Князя и народното представителство.“ Уточнява се, че след изменението през 1911 г. на Търновската конституция, думата „Князя“ е заменена с владетелската титла „Царя“. Посочва се още, че на владетеля е принадлежала и изпълнителна власт, в която насока следва да се има предвид разпоредбата на чл. 12 от Търновската конституция, според която: 3 „Исполнителната власт принадлежи Князю (Царю); всите органи на тая власт действат от негово име и под негов върховен надзор.“ Предвид така изложеното, се поддържа, че не може да не се приеме това, че правото на собственост върху вакъфите, а от там и владението им, е признато по силата на закон. Съответно, че то е признато в лицето на мюсюлманската религиозна общност, организирана по силата на същите нормативни актове в едно изповедание и в местните негови поделения, не само религиозни такива, но и религиозно-просветни и социалноблаготворителни. Във връзка с гореизложеното, се излагат се съображения, че би следвало да се цени и действието на няколко текста от регламентацията във връзка с някогашните МВО и техния статут, съдържаща се във „Временни правила за духовното

управление на мюсюлманите” от 1895 г. (по-нататък само „Правила”) - вж. чл. 14, чл. 21, чл. 22, ал. 3, чл. 25, чл. 28 и чл. 32 (но особено чл. 21 и чл. 22, ал. 3), с които уредено това, че джамиите и въобще вакъфите са собственост на съответната мюсюлманска вероизповедна община, която управлява и стопанисва тези имоти, събира приходите от тях, отчита ги по надлежен начин и пр. Така например, според чл. 21, изр. 1 от Правилата, след избиране и утвърждаване, всяко настоятелство трябва да приеме всичките принадлежности и имоти на джамиите и другите богоугодни заведения с означение на приходите от тях, а според чл. 22, ал. 3: „За купуването, продаването или заменяване джамийски имоти, настоятелствата са длъжни да правят мотивирано постановление и да изискват чрез мюфтията предварително разрешение от Министерство на Външните Работи и Исповеданията”. Въз основа на горното, от жалбоподателя се прави извод, че щом от името на МВО техните настоятелства продават и заменят джамийските имоти, т. е. се разпореждат с тях, ще трябва да се приеме, че на тези вероизповедни общини принадлежи вещното правомощие на разпореждане с недвижими имоти, което правомощие е част от правото на собственост, т. е. още един, и то по-ранен нормативен акт, който признава МВО за собственик на джамийските имоти. В Контекста на казаното от нас по-горе, според жалбоподателя се налага анализ и на един текст от „Привременни правила за духовното управление на християните, на мюсюлманите и на евреите”, одобрени с указ на княз Александър Батенберг, обнародван в ДВ, бр. 56/09.07.1880 г. В § 27 на Привременните правила се дава дефиницията за мюсюлманска вероизповедна община, като се казва, че: „Всички жители на къщите, които ходят на джамия, се считат за енория на тая джамия”. Според жалбоподателя, от този текст става ясно, че джамията, еднакво на църквата, е духовна институция, а сгради са черквата, респ. месджидата като мюсюлмански молитвен дом. В тази връзка, жалбоподателят излага съображения, че щом джамията е духовна институция, правотехническият термин „джамийски имоти“, употребен в чл. 22, ал. 3 на Временните правила от 1895 г., следва да се разбира не само като богослужебна сграда, а и като всякакви недвижими имоти, собственост на тази духовна институция, която в крайна сметка получава нормативното название мюсюлманска вероизповедна община.

По-нататък в жалбата се посочва, че все във връзка с поддържаната от

ищеца теза за „произхода“ на правото на собственост, следва да се разгледа и прякото действие на Берлинския договор от 1878 г., който третира заварените от подписването му имоти, както на частните лица от мюсюлманско вероизповедание, така и принадлежащи на тази конфесионална общност, относимо преди всичко за старите турски гробища в гр. П., съществуващи още от началото на XIX век. Визира се новелата на чл. 12 от договора, която запазва правата на собственост, както на частните лица турци и такива от други изповедания, така и на мюсюлманските духовни фондации, т. е. на вакъфите, заварени от този междудържавен правен акт, а такъв са поне старите турски гробища в гр. П.. В жалбата се поддържа, че първоинстанционното решение е необосновано, тъй като почива на правни изводи, които не се подкрепят от събраните по делото доказателства, като освен това, към възраженията на ответната община са добавени и такива, които никога не са били повдигани. По въпроса за давността, в жалбата се посочва, че най-малкото от 26.06.1919 г., а в действителност още от м. септември 1895 г., когато е обнародван указа на Княз Фердинанд за одобряване на неговите Временни правила, са признати правата на собственост/владение върху джамийските имоти, а данните за владееенето на процесите четири имота са до края на 40-те, края на 50-те и края на 60-те години на XX-и век, от което следва, че в течение на периоди от повече от 20 години, установени като крайни моменти, някогашната МВО, гр. П., е владяла тези имоти явно, спокойно и без прекъсване, а който е владял в дадени крайни моменти се приема, че е владял и между тях. Твърди се, че в случая, ответникът въззвиваем въобще не е оспорил, че праводателят на М.и. не е владял в някой междинен период с продължителност повече от шест месеца. Посочва се, че Държавата е отчуждавала на три пъти части от имота на ул. „Х.К.“ № 18, като винаги е заплащала обезщетение на собственика МВО, гр. П., т. е. правото на собственост върху този имот е било признато от публично-правния субект, който, с оглед ПЗР на ЗМСМА и ЗОС, се явява пряк праводател на Община П.. Заявява се, че ответникът не е повдигал оспорване на давността като придобивен способ за имота по т. 4 от петитума на исковата молба, този с адрес ул. „Х.К.“ № 18, като изводът на първоинстанционния съд в обратния смисъл не почива на реално извършено процесуално действие. Заявява се също, че ищцовата страна никога не се е позовавала на т. нар. „Споразумение по мюфтийския въпрос“ от 1909 г. като придобивен способ.

Заявено е било единствено това, че без оглед на изрични правни норми от 4-те ни Конституции, дори и този междудържавен правен акт дава специална закрила в хипотезите на отчуждаване на вакъфски имоти - само срещу предварително справедливо обезщетение или чрез посочване на друг равностоен по местоположение имот. Поддържа се, че изводът на първоинстанционния съд, че имотът по т. 3 от петитума на исковата молба (турските гробища с построените в този имот сгради) бил публична общинска собственост и поради това не подлежал на реституция е необоснован и незаконосъобразен. Това е така, тъй като сам съдът приел, че този имот „придобива“ статута на публична общинска собственост през 1994 г., когато бил отреден за изграждане на обект от транспортна инфраструктура на гр. П., а реституционното действие на ЗВСВОНИ настъпва с влизането на този закон в сила, което е станало на 24.02.1992 г. Това, според жалбоподателя, означава, че без отчуждаване, този имот не може да стане общинска собственост. Визира чл. 17, ал. 3 от Конституцията на Република България (1991 г.), според която: „Частната собственост е неприкосновена“, а според ал. 5-а на същата норма: „Принудително отчуждаване за държавни и общински нужди може да става само въз основа на закон, при условие че тези нужди не могат да бъдат задоволени по друг начин и след предварително равностойно обезщетение. Поддържа се, че в първоинстанционното решение се смесва недопустимо правното значение на отреждането по регулационен и застроителен план на имот в дадено населено място и отражението му върху правото на собственост, а и с отчуждаване. Посочва се, че отреждането определя само функцията на имота, но не и кой е собственик и ако функцията предполага промяна на собствеността, преотреждането трябва да бъде последвано от отчуждаване, каквото в случая липсва. Заявява се, че мотивите на първоинстанционния съд в атакуваното решение относно връзката между претендираното от ищцовата страна право на собственост и разпоредбите на § 168 и § 175 от Устав 1919 са неясни и поради това необосновани. Първата от двете разпоредби третира въпроси с т. нар. „частни вакъфи“, които, до приемането на този устав, са били управлявани от мютевелии. В случая, никой от четирите имота не е спадал към категорията „частен вакъф“. Що се отнася до нормата на § 175 от този устав, която според жалбоподателя е „въздигната“ от първоинстанционния съд в ранг на конститутивен елемент от някакъв сложен фактически състав, имащ пряко отношение правото на

собственост върху вакъф, според жалбоподателя трябва да се приеме едно съвсем ограничено значение, а именно - описване на имотите, притежавани от М.и. към 26.06.1919 г., както и техните свещенослужители, за да може министърът да одобрява действия с такива имоти. Посочва се, че тези сведения се предават на министерство, което никога не е имало отношение и функции към придобиването или загубването на вещно право върху имот, нито пък е било свещенослужителски работодател. Според жалбоподателя, да се приеме обратното, доколкото става дума за заварени от този устав вакъфи, означава да се приеме, че липсата на списък, изпратен от главния мюфтия, комуто трябва, води до изгубване на правото на собственост върху вакъф. В жалбата се поддържа, че позоваването на първоинстанционния съд на ЗИСС и други, действали към 1919 г. закони е необосновано. Посочва се, че тези закони нямат обратно действие по отношение на имоти, правото на собственост върху които е възникнало преди тяхното влизане в сила. Освен това, в случаите на правен спор, правото на собственост може да се установява не само с придобивни актове, но и с действието на закони, по давност и пр. Според жалбоподателя, незаконосъобразността на първоинстанционното решение се изразява в неправилно приложение на нормите на § 168 и § 175 от Устав 1919, на чл. 3, ал. 2 ЗВСВОНИ, на ПЗР на ЗМСМА и ЗОБС, а в крайно сметка и на чл. 108 ЗС. В жалбата се поддържа прекомерност на претендираното от ответника възнаграждение в първоинстанционното производство. Посочва се, че процесуалните представители на ответника, получили хонорар от над 43 000 лв., са участвали само в две съдебни заседания, на първото от които делото било отложено без извършването на каквито и да било процесуални действия, с цел предоставяне на възможност на страните да преговарят за спогодба, а второто било такова по същество. Счита се, че делото е не сложно, както от фактическа, така и от правна страна, независимо от обема на преписката по същото. Намира, че макар делото да е необичайно, това не означава, че е трудно само поради това, че трябва да се преровят по-стари нормативни актове. Освен това, всичко това е било свършено от юрисконсултите на общината, а не от адвокатската кантора, включила се на „финалната права“. Въз основа на всичко изложено, от въззивният съд се иска първоинстанционното решение да бъде отменено, а предявените от ищеца обективно съединените иски да уважени изцяло, с присъждане въззивника

на всички направени и пред двете съдебни инстанции разноси. С жалбата не са направени доказателствени искания.

В законния срок, от въззиваемата страна Община П. е подаден отговор на жалбата, с който се оспорва същата като неоснователна, за което са изложени конкретни и подробни съображения. Иска се настоящата инстанция да потвърди изцяло първоинстанционното решение като правилно и законосъобразно, вкл. в частта за разноските, като присъди на въззиваемата страна и сторените такива в настоящото производство. С отговора не са направени доказателствени искания.

Адв. И.: Поддържам жалбата, оспорвам отговора. Нямам доказателствени искания.

Адв. С.: Жалбата я считам за неоснователна и я оспорвам с отговора. Нямам доказателствени искания.

Адв. Я.: Нямаме доказателствени искания.

С оглед липса на заявени доказателствени искания от страните, съдът намира, че делото е изяснено от фактическа страна и следва да бъде даден ход по същество и затова,

О П Р Е Д Е Л И:

ПРИКЛЮЧВА СЪДЕБНОТО ДИРЕНЕ

ДАВА ХОД НА УСТНИТЕ СЪСТЕЗАНИЯ

Адв. И.: Уважаеми апелативни съдии, моля да уважите жалбата на доверителя ми по съображения изложени в нея. Представям писмена защита и списък с разноските.

Адв. Я.: Уважаеми апелативни съдии, моля да оставите без уважение въззивната жалба и потвърдите решението на ПОС, като ни присъдите и сторените разноси по списък, който представям.

Моля да ни дадете възможност да представим писмени бележки.

Адв. И.: Правя възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение на другата страна.

Съдът

О П Р Е Д Е Л И:

ПРИЕМА списъци с разноси.

Съдът определя 10 - дневен срок на въззиваемата страна за представяне на писмени бележки.

Обяви, че ще се произнесе с решение до 20.11.2023 г.

Протоколът изготвен в с.з.

Заседанието се закри в 11,00 часа.

Председател: _____

Секретар: _____